

Handläggare
Frenander Charlotta

Datum
2013-02-12

Diarienummer
KSN-2012-0840

Kommunstyrelsen

Motion av Johan Lundqvist och Maria Gardfjell (båda MP) om att fasa ut livsmedelsförpackningar med Bisfenol A

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att besvara motionen med föredragningen i ärendet.

Ärendet

I motion av Johan Lundqvist och Maria Gardfjell (båda MP), väckt vid sammanträde den 12 juni 2012, föreslås att kommunfullmäktige beslutar att uppdra till berörda nämnder och styrelser att skärpa upphandlingskraven så att livsmedelsförpackningar innehållande Bisfenol A inte förekommer inom Uppsala kommuns verksamhet.

Motionen återges i **bilaga 1**.

Föredragning

EU-förordning 10/2011 innehåller harmoniserade regler för tillverkning och saluföring av livsmedelsförpackningar samt gränsvärden för migration av olika ämnen till livsmedlen. Enligt denna förordning är Bisfenol A tillåtet att använda i material som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel inom EU. From 1 juni 2011 är det däremot inte längre tillåtet att sälja nappflaskor med bisfenol A i butiker inom EU.

Kommunstyrelsen drar slutsatsen att den EU-gemensamma harmoniserade lagstiftningen reglerar möjligheterna att utestänga livsmedelsförpackningar som innehåller Bisfenol A från den svenska marknaden och denna lagstiftning ska respekteras av Uppsala kommun i egenskap av en upphandlande myndighet.

Det underlag som presenteras i motionen och andra tillgängliga studier och rapporter visar på en osäkerhet om faran med och spridningen av det aktuella ämnet Bisfenol A och

kommunstyrelsen delar motionärernas uppfattning att det bör tillämpas försiktighet vad gäller Bisfenol A.

En slutsats av den analys som professor Jörgen Hettne gjort (**se bilaga 2**) är att utvärderingskriterier eller särskilda kontraktsvillkor kan användas vid offentlig upphandling som ett sätt att initiera att leverantörer använder förpackningar fria från Bisfenol A. Dessa kriterier eller villkor ska vara formulerade så att de inte är diskriminerande och de måste i övrigt uppfylla de grundläggande principerna om proportionalitet, transparens, likabehandling och ömsesidigt erkännande. De får heller inte formuleras som ”förtäckta” tekniska specifikationer.

Kommunledningskontoret kommer att pröva om särskilda kontraktsvillkor kan tillämpas vid nästkommande livsmedelsupphandling (påbörjas våren 2013). Sådana villkor skulle kunna innebära att den eller de leverantörer som kommer leverera livsmedel till kommunen ska redovisa hur de arbetar med att fasa ut förpackningar med Bisfenol A, vilka krav de ställer på sina underleverantörer, vilka åtgärder de vidtar om de upptäcker förpackningar som inte uppfyller lagstiftning etc. Dessa villkor skulle då hänvisa till de frivilliga åtgärder som livsmedelsverket uppmuntrar företagen att vidta.

Av försiktighetsskäl har verksamhetsansvariga inom Vård & Bildning, som är de främsta användarna av kommunens upphandlade avtal för livsmedel, påbörjat en utfasning av sådana livsmedelsförpackningar som kan misstänkas innehålla Bisfenol A. En förutsättning för detta förfarande är att det inom gällande avtal finns en likvärdig produkt med motsvarande kvalitet där förpackningsmaterial är fritt från Bisfenol A.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag.

Kommunledningskontoret

Kenneth Holmstedt
stadsdirektör

Bilaga 1

miljöpartiet de gröna UPPSALA KOMMUN

Ink. 2012-06-18

Diarium KSN-2012-0840

50 Bilaga 1

Motion till kommunfullmäktige

Fasa ut livsmedelsförpackningar med bisfenol A

Det finns flera studier som visar att det hormonstörande ämnet bisfenol A, som är en av de vanligaste kemikalierna i polykarbonatplast (hårdplast), kan ha en rad skadliga effekter på människors hälsa även i låga doser. Miljöpartiet har i riksdagen motionerat om att införa ett förbud mot bisfenol A i livsmedelsförpackningar och andra produkter där det kan överföras till människor, med hänvisning till dess hälsorisker.

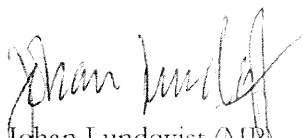
Efter ett starkt opinionstryck förbjöds bisfenol A i nappflaskor 2011 och i april i år förbjöds ämnet i Sverige i matförpackningar riktade till barn under tre år. Men varför ska vi ha kvar det i livsmedelsförpackningar överhuvudtaget? Flera studier har visat att livsmedelsförpackningar (exempelvis konservbrukar med plastad insida) kan läcka bisfenol A till livsmedlet och detta har nyligen uppmärksammats i en rapport från Kemikalieinspektionen (Rapport 2/11).

Mot bakgrund av de studier som finns om negativa hälsoeffekter av bisfenol A anser vi att Uppsala kommun måste agera för att minska den onödiga exponeringen för bisfenol A som brukarna i kommunens olika verksamheter riskerar att utsättas för. Det handlar fram för allt om att ställa krav på bättre förpackningar vid inköp av livsmedel till förskolor, skolor, äldreboenden och gruppboenden, så att livsmedlen inte kontamineras med bisfenol A.

Med hänvisning till detta föreslår vi att kommunfullmäktige beslutar

Att uppdra till berörda nämnder och styrelser att skärpa upphandlingskraven så att livsmedelsförpackningar innehållande bisfenol A inte förekommer inom Uppsala kommuns verksamhet.

Uppsala den 11 juni 2012

Johan Lundqvist (MP)

Maria Gardfjell (MP)

Kemikalieinspektionen (KemI) konstaterar i en rapport (nr 2/11, Bisfenol A – Rapport från ett regeringsuppdrag) att produkter som innehåller eller tillverkas av Bisfenol A främst införs till Sverige genom utrikeshandeln. Vidare konstaterar KemI att det finns utrymme att vidta nationella åtgärder inom de områden där det inte finns harmoniserade EU-regler, medan det på områden där det finns harmoniserade EU-regler endast ges utrymme för tillfälliga nationella åtgärder enligt en särskild skyddsklausul. Syftet med harmoniserade regler är att handeln mellan medlemsländerna ska underlättas.

Av KemI:s rapport framgår att för att vidta nationella åtgärder, där det inte finns harmoniserade regler, krävs det bl.a. att skyddet för människors hälsa eller miljön motiverar det. Samtidigt konstateras att nuvarande kunskapsläge inte påvisar så pass allvarliga risker för människors hälsa och att det underlag som skulle krävas för generella förbud eller begränsningar av Bisfenol A saknas.

Den fråga som har aktualiserats är den om upphandlande myndigheter kan ”gå längre” i sina krav än vad EU:s gemensamma regler säger. Frågan är omdiskuterad och har uppmärksammats av den pågående Upphandlingsutredningen som har låtit professor Jörgen Hettne skriva ett yttrande (Legal Analysis Of The Possibilities Of Imposing Requirements In Public Procurement That Go Beyond The Requirements Of EU Law).

Hettnes slutsats är att EU-gemensamma harmoniserade regler ska respekteras fullt ut. Om ett område endast har minimi-harmonisering finns möjlighet till nationella åtgärder, men dessa måste följa EU-fördragets principer och rättspraxis. Hettne anser emellertid att utvärderingskriterier eller särskilda kontraktsvillkor inte har samma effekt på handeln som tekniska specifikationer eller andra obligatoriska krav och att dessa kan tillämpas även om de går utöver vad som utgör harmoniserade standarder inom EU. Upphandlingsutredningen arbetar vidare med frågan.

Mycket talar för att harmoniserade bestämmelser även ska respekteras vid offentliga upphandlingar. Eventuella undantag på nationell nivå måste i så fall uppfylla de skyddsbestämmelser för nationella undantag vilket gäller även för en upphandlande myndighet. Ett krav, i form av teknisk specifikation, som ställs i en upphandling med innebörden att förpackningar ska vara fria från Bisfenol A kan därmed anses strida mot EU-rätten eftersom det finns harmoniserad lagstiftning. Vidare har det konstaterats att det saknas tillräcklig vetenskaplig fakta och ett krav kan istället leda till konkurrens snedvrids och kostnaderna för kommunen ökar.

KemI föreslår i sin rapport 2/11 att ett antal åtgärder ska vidtas för att bl.a. minska vetenskapliga osäkerheten och öka kunskapen om Bisfenol A. Bland annat föreslås att tillverkande såväl som importerande livsmedels- och förpackningsföretag vidtar frivilliga åtgärder och dessa redovisar hur de arbetar med att ersätta Bisfenol A.

Regeringen beslutade i april 2012 ett antal beslut för att kartlägga och åtgärda det hormonstörande ämnet bisfenol A. En åtgärd blir att förbjuda användningen av Bisfenol A i förpackningar till livsmedel (d.v.s. barnmatsburkar) avsedda för barn under tre år. Vidare har KemI i uppdrag att utreda ett förbud mot användning i kvitton och biljetter. Därutöver kommer myndigheterna att kartlägga användningen i dricksvattenrör liksom i leksaker och barnartiklar.